

פסח

הרוב לא קובע

הבן של ביל גייטס נסע ללמוד באוניברסיטה בצרפת, כעבור שבוע שלח מייל לאביו: "הכל פה נהדר והחברים מקסימים. אבל אני לא מרגיש בנוח להגיע לאוניברסיטה במרצדס ספורט, בזמן שכל חבריי מגיעים ברכבת."

למחרת קיבל חזרה מייל מאביו: "בסדר, העברתי לך עוד 50 מיליון לחשבון. קנה לעצמך רכבת..."

רגע לפני יציאת מצרים, נצטוו בני ישראל על שחיטת קרבן הפסח וקיבלו הוראות מדויקות לעשייתו. כשמסיימת התורה את הציווי על קרבן הפסח מגיעה מצוה לשמר קרבן זה לדורות עולם (שמות יב, יז): "ושמרתם את המצות... ושמרתם את היום הזה לדורותיכם חוקת עולם."

כותב על כך רבי ברוך ממז'בוז' חידוש נפלא: הדרך שבה מנהיג אלוקים את העולם מתווה קו אחיד כמעט ללא יוצא מן הכלל, צריכים לעשות תשובה כדי להתחרט על עוונותינו ורק אז נקבל את מחילת השם על מעשינו הלא טובים. כמו שאמרו חז"ל: "פתחו לי פתח כחודו של מחט ואני אפתח לכם פתח שיהיו עגלות וקרובות נכנסים בו."

בשונה מכלל זה ניצב חג הפסח במעלתו המיוחדת.

אין צורך בעשיית התשובה קודם להארה הגדולה שנקבל, אלא כאן: "ופסח ה' על הפתח - מפרש רבי ברוך " -ופסח ה, " בפסח, ידלג הקב"ה מ"על הפתח" שאותו אנו צריכים לפתוח בלבנו לשם עשיית התשובה, ונזכה להארת החג העליונה אפילו בלי לעשות דבר. לכן מוגדר החג בתורה כ"חוקת עולם" - אין טעם שאנו מבינים מדוע בפסח הקב"ה מתנהג עימנו לפנים משורת הדין.

אם נתבונן מעט בלשונות הציוויים - הן בקרבן פסח והן בשאר מצוות חג הפסח שנאמרו במצרים - הם ניתנו לעם ישראל בלשון רבים. לעומת זאת, בשבת חול המועד פסח נקרא בתורה בפרשת כי תשא, שם נשנה הציווי על פסח בשני מקומות בפרשה זו. מעניין לציין שהציוויים כאן נכתבו בלשון יחיד: "את חג המצות תשמור" (שמות לד, יח), "לא תשחט על חמץ דם זבחי ולא ילין לבוקר זבח חג הפסח" (שם כה).

ברור הדבר שרצתה התורה ללמדנו בין השיטין פרט נוסף למתבוננים, מהו?

אולי ניתן לומר, ושוב, רק אולי ניתן לומר, שהתורה רוצה להזהירנו מפני השאננות. אמת שחג הפסח שונה משאר חגי ישראל וכולם זוכים לקבל את קדושת הלילה באם ישמרו על מצוותיו, אף על פי שלא התכוונו אליו כדבר. לכן כשהציווי היה בלשון רבים, נדרשו ישראל רק לקיים את מצוות החג ללא הכנה שדורשת תשובה מיוחדת, וחץ מהמעשים הפיזיים שנדרשים לצורך החג: ביעור החמץ, קרבן הפסח, מצות ומרור וכו', אין צורך בהשקעה נוספת.

בכל זאת, אתה כאדם פרטי נדרש להשקיע יותר מן הכלל. "את חג המצות תשמור" ותתכוון אליו בהידור רב, אל תחכה שהקב"ה יבוא ויערה עליך רוח טהרה ממרום כי אתה עלול להפסיד מעלות רוחניות. לכן כפלה התורה את ציוויה שנית באותה פרשה, ודווקא בלשון יחיד כאמור, כי אין זו הוראה לרבים:

"לא תשחט על חמץ [שבלב] דם זבחי, משום שכאדם בודד אתה יכול לפעול יותר מהכלל. "ולא ילין

פסח

לבוקר זבח חג הפסח, " אל תחכה לבוקר חג הפסח ששם כבר תהיה אחרי הקדושה שקיבלת מאלוקים בליל הסדר, כאשר בעבודה עצמית קודמת - תקבל הרבה יותר.

לא פעם אנו שומעים על חומרת הדבר שבפרישה מן הציבור, ועל כך שחשוב לתמוך במעשיו הטובים של הכלל ולחזקו מן הנקודה הפרטית שלנו. אך חשוב לעשות סדר בדברים ולהבהירם: במידה ותוכל לפעול יותר טוב מן הכלל בצורה פרטית, באופן שלא יפגע בציבור ולא יבלוט, מותר לך לעשות יותר מהנדרש מכלל הציבור למען טובתך הפרטית.

אם ניקח את גדולי ישראל כדוגמה רוחנית: נחשוב לעצמנו מה היה מתרחש אילו חלילה החליטו צדיקי הדור בקטנותם, לעבוד את ה' כמו "כולם" ולא להקשיב לכוחות הנפש שדרשו מהם יותר? בוודאי שהיינו מפסידים הנהגה רוחנית נעלה.

ובמישור הגשמי-כלכלי: אותו הדבר היה קורה אילו החליטו כל בעלי המעוף והיזמות לעבוד כשכירים, ולא להשקיע בפרויקטים כלכליים שדרשו מאמץ יתר וסיכון לא מבוטל. אז אולי שווה להעדיף את המרצדס המהירה מהרכבת שבה נוסעים כולם...

בחג הפסח, חג החירות, אנו מקבלים הוראה מתורתנו הקדושה לא להיות "כבולים" להרגלי הציבור בשעה שאנו יכולים לפרוש כנפיים לעבר חירותנו הפרטית.